

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

ประวัติความเป็นมาของเมืองลพบุรี เป็นเมืองที่เคยเจริญรุ่งเรืองต่อเนื่องกันมาหลายยุคหลายสมัยของประวัติศาสตร์ จากการที่เมืองลพบุรีมีบทบาทเป็นเมืองป้องกันราชอาณาจักรหรือเมืองลูกหลวง ทำให้บางช่วงเมืองจะกลับซบเซาลงไป

นับตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ลพบุรี หรือละโว้ มีความสำคัญในฐานะตลาดชายทะเล มีความสำคัญในด้านการค้าขาย ต่อมาในสมัยสุโขทัย ละโว้ มีความสำคัญในฐานะเมืองลูกหลวง มีความสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ครั้นเมื่อสุโขทัยและอยุธยาเป็นอาณาจักรเดียวกัน ลพบุรีถล่มถลาย มีบทบาทในด้านเมืองป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งต่อมาได้เป็นราชธานีสำรอง โดยเจริญรุ่งเรือง ในสมัยพระนารายณ์มหาราช ทรงสร้างวังและโปรดประทับอยู่ที่นี้ ซึ่งรุ่งเรืองจวบจนสิ้นรัชกาลของพระองค์ และกลับมีความสำคัญอีกครั้งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้มีความสำคัญในฐานะราชธานีสำรอง เนื่องจากในช่วงนั้น ชาติตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลมาก และในสมัยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เมืองลพบุรีถูกกำหนดให้เป็นศูนย์ราชการทหาร มีการตั้งค่ายทหาร โครงการขยายเขตเมืองและตั้งค่ายทหารบริเวณนั้น

จากการที่เมืองลพบุรีมีบทบาทสำคัญและมีการสร้างบ้านแปลงเมืองอย่างต่อเนื่องมานานับหลายร้อยปี มีคุณค่าด้านโบราณสถาน สถาปัตยกรรม และมีอารยธรรม นับได้ว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญเมืองหนึ่งในประวัติศาสตร์

จากการศึกษามีข้อน่าสังเกตว่า การพัฒนาและความเจริญของชุมชนเมืองลพบุรีนั้น ไม่ได้มีการขยายตัวมากกว่าเดิมในอดีตเท่าใดเลย เพราะชุมชนเมืองลพบุรีนั้นจะมีความเจริญและเสื่อมลงไป และกลับเจริญเกิดขึ้นใหม่อีกในชุมชนแหล่งเดิมนั้น ซึ่งหากนำไปเปรียบเทียบกับเมืองที่เคยมีบทบาททางประวัติศาสตร์เท่าเทียมกัน เช่น พิษณุโลก เชียงใหม่ จะเห็นได้ว่า

เมืองลพบุรีมีการขยายตัวเร็วกว่ามาก แม้แต่ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้พยายามขยายเมืองจากบริเวณเมืองเก่าออกไปทางทิศตะวันออก แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องมาจากจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอาจมีเพียงขยายเมืองเพื่อจุดยุทธศาสตร์ ป้องกันประเทศเท่านั้น จึงทำให้ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด การบุกรุกโบราณสถานเป็นปัญหาจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่ขัดขวางการขยายตัวของเมือง ทั้งนี้เพราะการคมนาคม ตลาด และการค้าเกิดขึ้นในชุมชนท่ามกลางโบราณสถานทั้งสิ้น

7.1 การศึกษาระดับจังหวัด

จังหวัดลพบุรี มีลักษณะภูมิประเทศหลากหลาย มีภูเขา ที่ราบ ที่ราบลุ่ม แม่น้ำสายสำคัญ 3 สาย ภูมิอากาศร้อนและแห้งแล้ง พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรกรรม และในฤดูแล้งปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการบริโภคและการชลประทาน การปกครอง แบ่งออกเป็น 6 อำเภอ และ 3 กิ่งอำเภอ

สภาพโดยทั่วไปเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างขวางที่สุดและมีประชากรมากที่สุดในภาคกลาง เขตเทศบาลความหนาแน่นสูง ประชาชนไม่ค่อยย้ายและเปลี่ยนแปลงถิ่นฐาน จากลักษณะพื้นที่เหมาะแก่การเกษตรทำให้อาชีพหลักเป็นเกษตรกรรม สำหรับภาคอุตสาหกรรม การลงทุนอยู่ในอัตราต่ำ อุตสาหกรรมขนาดเล็กจนถึงขนาดกลาง วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร การคมนาคมภายในจังหวัดมีความสะดวกสบายและคล่องตัวรายได้โดยเฉลี่ยต่อคนมีอัตราต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนของภาคกลางและประเทศไทย แต่สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดีและเนื่องจากเป็นเมืองราชการทหาร ทำให้อัตราคนว่างงานสูงเพราะขาดการแข่งขันในภาคธุรกิจ

ลักษณะเด่นของจังหวัด คือแหล่งท่องเที่ยว มีทรัพยากรทั้งในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และประเพณี จากการที่มีการตั้งถิ่นฐานมายาวนาน ทำให้มีเชื้อชาติหลายกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่อยังอนุรักษ์วัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ไว้อย่างเด่นชัด

7.2 การศึกษาระดับชุมชนเมือง

ชุมชนเมืองลพบุรีตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำลพบุรี เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟ อาชีพของประชากรด้านการค้าบริการและใช้แรงงาน อัตราการขยายตัวของประชากรเริ่มอึดตัวและลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่ใช้ประโยชน์มีจำนวนจำกัด ทำให้เริ่มกระจายตัวออกนอกชุมชน

ปัญหาของชุมชนเมืองลพบุรีมาจากการรุกล้ำโบราณสถานเป็นที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดปัญหาด้านการคมนาคม ระบบถนนไม่ต่อเนื่องกัน การสิ้นสະเทือนของถนนทำให้เกิดการทรุดโทรมของโบราณสถาน การรุกล้ำทำให้เกิดชุมชนแออัด ส่งผลต่อการสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ซึ่งต้องเร่งดำเนินการขยายขยายเพื่อลดปัญหา อาทิ เช่น ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่

โดยวิธีการกรอง (Seive) พบว่าพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสูงสุด (กลุ่มที่ 1) อยู่ในเขตบริเวณเมืองเก่าและศูนย์ราชการทางทิศตะวันตกซึ่งที่ดินบริเวณนี้มีราคาสูง แต่ปัจจุบันใช้เป็นที่อยู่อาศัย ชุมชนเก่า อาคารเก่า หน่วยราชการและโบราณสถาน

พื้นที่ที่เป็นอุปสรรครองลงมา (กลุ่มที่ 2) อยู่ทางเหนือของเมืองเก่า ทางใต้ของสระแก้ว และบริเวณริมแม่น้ำลพบุรี ปัจจุบันเป็นการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย ความหนาแน่นปานกลาง พื้นที่ที่เป็นอุปสรรคน้อยที่สุด (กลุ่มที่ 3) หรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด คือ บริเวณตอนใต้ของถนนพระนารายณ์ ใต้วงเวียนเทพสตรี และวงเวียนศรีสุริโยทัย ปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัย ความหนาแน่นเบาบาง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

จากรายละเอียดต่าง ๆ โดยสรุปจะเห็นได้ว่า ชุมชนเมืองลพบุรีนั้นมีปัญหาในการพัฒนาที่สำคัญก็คือ ปัญหาทางด้านกายภาพ ซึ่งแนวทางในการพัฒนา หรือวิธีการที่จะกำจัดปัญหาที่สำคัญนี้ มีหนทางที่สามารถกระทำได้โดยการปรับปรุงพื้นที่ แต่ทั้งนี้จะต้องใช้วิธีการ ทุน และเวลาในการดำเนินการเป็นจำนวนมากศาสตร์ ย่อมจะเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า คงไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพ ขีดความสามารถของชุมชน และประเทศในปัจจุบัน จากการวิเคราะห์วิธีการที่จะพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรีตามแนวทางที่นำเสนอ น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นวิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาทางด้านกายภาพ พยายามใช้พื้นที่ที่มีอยู่ในชุมชนเมืองเดิมให้มีประสิทธิภาพ และกำหนดทิศทางการขยายตัวของชุมชนเมืองออกไปในพื้นที่ที่เหมาะสม คือ บริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของชุมชนเมืองปัจจุบัน เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองลพบุรีในอนาคตต่อไป.